

Damijana Žišt

Novi Zavod za prestajanje kazni zapora Ljubljana v Dobrunjah, največja nalozba v slovenski zaporski sistem po osamosvojitvi, tudi več mesecev po odprtju še ni zaživel v polnem obsegu. Čeprav je država za sodben kompleks odštela približno 86 milijonov evrov, večina zaprtih še vedno ostaja v dotrajanem in prezasedenem zaporu v Povšetovi ulici. Lanskega novembra se je v novi zapor preselil le odprti oddelek ljubljanskega zapora s 15 zaporniki. Selitev večine zapornikov se namreč zapleta zaradi kombinacije kadrovskih težav, odpravljanja tehničnih pomanjkljivosti in postopnega uvrčanja objekta v delovanje. Zapor je bil zgrajen na skoraj 16 hektarjih zemljišča in zasnovan po sodobnih evropskih standardih. Sprejme lahko do 388 ljudi, od tega približno 260 obsojencev in 128 pripornikov. Poleg bivalnih oddelkov vključuje upravno stavbo, sprejemni oddelek, zdravstveno ambulanto, prostore za obiske, kuhinjo, delavnice, učilnice, športna igrišča ter posebne oddelke za odprti in polodprti režim prestajanja kazni. Namen novega zapora je nadomestiti skoraj stoletje star ljubljanski zapor v Povšetovi, ki že vrsto let poka po šivih in ne zagotavlja več ustreznih bivalnih razmer.

Sedanji zapor neprimeren za bivanje

Gradnja novega zapora je bila nujna zaradi dolgotrajne prostorske stiske in dotrajanosti ljubljanskega zapora v Povšetovi, ki je bil zgrajen konec 19. stoletja. Objekt že vrsto let ne izpolnjuje sodobnih standardov glede bivanja zaprtih, varnosti in dela zaposlenih, poleg tega pa je stalno prezaseden. Zaradi pomanjkanja prostora so bili zaporniki pogosto nastanjeni v premajhnih sobah, oteženo je bilo izvajanje programov resocializacije, izobraževanja in dela, država pa je bila zaradi neustreznih razmer že večkrat deležna opozoril domačih in mednarodnih nadzornih institucij.

Kompleks v Dobrunjah naj bi te težave odpravil in zagotovil bistveno boljše pogoje tako za zaprte kot za zaposlene. Čeprav je bil zapor uradno odprt maja letos, vanj za zdaj še niso preselili vseh zaprtih. Prvi so se v Dobrunje preselili obsojenci odprtega oddelka, medtem ko priporniki in zaprti oddelki ostajajo na Povšetovi. Po informacijah Uprave RS za izvrševanje kazenskih sankcij je v novem objektu nastanjen le manjši del zapornikov, saj polno delovanje še ni mogoče.

Tehnične težave in pomanjkanje

kadra

Na Upravi RS za izvrševanje kazenskih sankcij pojasnjujejo, da aktivnosti, povezane z začetkom polnega delovanja novega zavoda, potekajo skladno z

ZAPORI
Najsodobnejši
zapor še vedno
sameva

Slovenija je dobila najsodobnejši zapor v svoji zgodovini, a več mesecev po odprtju še vedno ne deluje s polno zmogljivostjo. V novem zaporskem kompleksu v Dobrunjah je nastanjen le manjši del zapornikov.

Kaj ovira selitev?

nactrovanimi postopki. Poleg organizacijskih priprav odpravljajo tudi pomanjkljivosti, ki se urejajo v okviru pogodbenih in garancijskih obveznosti izvajalca. Cilj je zagotoviti, da bo objekt ob začetku polnega delovanja izpolnjeval vse varnostne, tehnične in organizacijske standarde. Zaradi varnostnih in operativnih

razlogov dokončnega datuma selitve za zdaj ne razkrivajo. Pri polnem delovanju novega zapora bo pomembno vprašanje tudi kadrovanje. Tako kot celoten slovenski zaporski sistem se bo tudi novi ljubljanski zavod soočil s pomanjkanjem zaposlenih. Poleg pravosodnih policistov primanjkuje tudi drugega osebja, med drugim

Zasedenost slovenskih zaporov
105,73-odstotna

Velik izziv slovenskega zaporskega sistema ostaja tudi prezasedenost. Po podatkih Uprave RS za izvrševanje kazenskih sankcij je bila 20. julija letos skupna zasedenost slovenskih zaporov 105,73-odstotna. V zaporih in priporih je bilo kar 502 tujih državljanov iz 58 različnih držav, največ zaradi kaznivih dejanj, povezanih s tihotapljenjem ljudi čez državno mejo. Zapor v Dobrunjah naj bi zato pomembno razbremenil najbolj obremenjene zapore, saj naj bi v novi objekt preselili tudi nekatere zapornike iz drugih zavodov.

Zapor lahko sprejme do 388 ljudi, od tega približno 260 obsojencev in 128 pripornikov. Foto: Robert Balen

kuharjev, inštruktorjev in drugih javnih uslužbencev, zato vseh oddelkov ni mogoče odpreti hkrati. Selitev dodatno upočasnjuje odpravljanje tehničnih pomanjkljivosti, ki so jih odkrili po prevzemu objekta. Na upravi poudarjajo, da pri velikih in tehnično zahtevnih investicijah takšni zapleti niso neobičajni. Pred začetkom uporabe se pogosto pokažejo posamezne pomanjkljivosti ali potrebe po tehničnih prilagoditvah, ki jih nato odpravijo v okviru garancijskih oziroma reklamacijskih postopkov.

Prenova slovenskega zaporskega sistema

Novi ljubljanski zapor je obenem del več kot drajšet let trajajoče prenove slovenskega zaporskega sistema. Leta 2004 je Slovenija dobila prvi namen-sko zgrajeni zapor v Kopru, prvo novo zaporsko stavbo po skoraj štirih desetletjih. Zapor je nadomestil dotrajane prostore v nekdanjem frančiškanskem samostanu sv. Ane v starem mestnem jedru in je bil zgrajen za približno 110 zapornikov. Leta 2012 so v največjem slovenskem zaporu na Dobu odprli še dva nova bivalna bloka. Z njima so pridobili približno 240 novih nastanitvenih mest, bistveno izboljšali bivalne razmere zaprtih in razbremenili prezasedene oddelke.

Na Upravi RS za izvrševanje kazenskih sankcij pravijo, da med večjimi priložnostnimi projekti v zaporskem sistemu ostaja tudi prenova in dograditev ženskega zapora na Igro. Poleg gradnje novih objektov pa ostaja odprto tudi

vprašanje dotrajanosti nekaterih starejših zavodov. Številni zapori so bili zgrajeni pred več desetletji in ne ustrezajo več v celoti sodobnim standardom glede varnosti, bivanjskih pogojev in organizacije dela. Posebej izpostavljena sta zapor v Mariboru in Celju, kjer že dalj časa opozarjajo na potrebo po sodobitvi prostorov. V Mariboru zapor deluje v objektih, ki so bili zgrajeni v drugi polovici 19. stoletja, zato so prostorske omejitve in dotrajanost stavb velik izziv. Tudi celjski zapor se sooča s podobnimi težavami, saj obstoječi objekti ne omogočajo optimalnih pogojev za sodobno izvrševanje kazenskih sankcij.

Bodo dela pravosodnih policistov prevzeli študenti?

Frančišek Verk, predsednik Sindikata državnih organov Slovenije (SDOS) in upokojeni pravosodni policist, opozarja, da sta od odprtja novega zapora v Dobrunjah minila že več kot dva meseca, objekt pa še vedno ne deluje. V novem zaporu primanjkuje približno 50 pravosodnih policistov, v celotnem slovenskem zaporskem sistemu pa od 180 do 200. Zaradi tega bodo, opozarja, nekatera dela, ki jih običajno opravljajo pravosodni policisti, prevzeli študenti in drugi civilni uslužbenci brez pooblastil, ki jih za pravosodne policiste določa zakon o izvrševanju kazenskih sankcij.

"Pri politično zaščiteneh kadrih se odgovornost praviloma ne ugotavlja"

Kritičen je tudi do tega, da bo zaporsko kuhinjo vodilo zunanje gosposko podjetje, "saj je to posledica dolgotrajnega zanemarjanja statusa zaporskih kuharjev, ki so ostali na minimalnih plačah, čeprav bi morali biti izenačeni s pravosodnimi policisti, kot je veljalo nekoč". Dodaja, da država za mesečno oskrbo posameznega zapornika nameni od 1800 do 1900 evrov, ne more pa zagotoviti primerne bruto plače zaporskemu kuharju. "Kot upokojenega pravosodnega policista in predsednika SDOS me je tega sram," je kritičen Verk.

Opozarja tudi, da v novem zaporu odpravljajo številne napake, ki jih pri-pisuje slabemu gradbenemu nadzoru. Gre za nepravilnosti pri gradnji, med drugim odlaganje kontaminirane zemljine in gradbenje odpadkov po Sloveniji. Za to je odgovorno "pravosodno ministrstvo oziroma uradnica, ki je nadzirala investicijo." A se boji, da za to ne bo nihče odgovarjal, čeprav je nastala ogromna materialna škoda za javna sredstva in okolje. "Pri politično zaščiteneh kadrih se odgovornost praviloma ne ugotavlja," dodaja Verk.